

פרשת החודש תשפד - למה התורה מציגה שני לוחות שנה?

1. **מלכים א ח,ב:** ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האיתנים בחג הוא החדש השביעי - ראש השנה יא: ירח שנולדו בו איתני עולם. **חיד"א חומת אנך:** 'אתנים' גימטריא תק"א, כי שני חיי האבות הם תק"ב כמספר אתנים עם הכולל. **מצודת דוד:** 'ירח האתנים' מלשון איתן וחוזק, על שם כי בחודש תשרי הם המועדים היותר חזקים ומיישרים את האדם אל השלמות.

רד"ק: יונתן תרגם בחודש שהאיתנים - הקדמונים - קראו לו 'החודש הראשון', וקעת הוא החודש השביעי, כי לפני שיצאו ישראל ממצרים היה תשרי החודש הראשון כי בתשרי נברא העולם, ומשיצאו בני ישראל ממצרים בניסן הוא ראש לחודשים ותשרי שביעי לו, כי כן אמר להם האל יתברך 'החודש הזה לכם ראש חודשים' - מכלל כי לכלל העולם אינו ראשון, אלא תשרי הוא ראשון.

דרשת הרמב"ן לראש השנה: החדשים הנזכרים בתורה, כגון במבול 'בראשון באחד לחדש' ובחדש 'השני' ו'השביעי' ו'העשירי' הנמנים שם, אינן אלא למנין השנים והראשון הוא תשרי שהוא ראש השנה לזרע וקציר וממנו כולם ... ו[גם אחרי המבול] מפורש בתורה 'וחג האסיף בצאת השנה' [חג הסוכות הוא סוף השנה החקלאית ותחילה השנה הבאה. בספרים אחרים הוכיחו גם מהפסוק 'הארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה ... למטר השמים תשתה מים: ארץ אשר ... עיני ה' אלוקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה', שהקבה דן את הגשמים מתחילת השנה לסופה וברור שהכוונה למחזור השנה החקלאי] ... וכבר הסכימו הכל לדעת ר' אליעזר [שבתשרי נברא העולם] וקבעו בתפילות תשרי 'זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון'.
2. **שמות יב,ב:** ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר: החודש הזה לכם ראש חודשים, ראשון הוא לכם לחודשי השנה. **רש"י:** הראהו לבנה בחידושה ואמר לו כשהירח מתחדש יהיה לך ראש חדש. ואין מקרא יוצא מידי פשוטו: על חדש ניסן אמר לו: זה יהיה לך לראש לסדר מניין החדשים, שיהא אייר קרוי שני, סיון שלישי.

רמב"ן בראשית ח,ה: ודע כי אחרי שהסכימו שבתשרי נברא העולם, כמו שתקנו בו 'זה היום תחלת מעשיך' ... יהיה ראש השנים מתשרי ... [אולם] צוה הקב"ה למנות בחדשים מנין אחר, שנאמר 'החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה' ... ועדיין בשנים החשבון מתשרי.

כלי יקר: צריכין ליתן טעם עוד, למה התחיל כל המצות בקידוש החודש ולמה נסמכה מצוה זו למצות קרבן פסח? ... לפי שצוה ליקח השה בעשור לחודש, על כן הוצרך להודיעו מאיזו יום יתחיל למנות עשרה ימים אלו, ואמר לו כזה ראה וקדש ומן אותו יום והלאה ימנה עשרה ימים.
3. **כוזרי מאמר שלישי:** תורת משה הוצרכנו במילותיו אל כמה כיתות מן הקבלה [התורה שבעל פה] ... כי העניין רחב מן המילות. כאשר אמר 'החדש הזה לכם ראש חדשים', האם רצה לומר חדשי המצרים שהיו ביניהם או חדשי הכשדים שהיו עם אברהם באור כשדים או חדשי השמש או חדשי הירח? ישיבוני הקראים תשובה מספקת על זה ואסכים לדעתם.

אבן עזרא יב,א: משה לא פירש בתורה איך נקבע השנים והחדשים ואם לא נמצא אביב מה נעשה. ויש לתמוה איך פירש דיני כל נגעי המצורע שהוא נוגע לאדם אחד ולא יעמוד בכל זמן, והניח דבר המועדים שכל ישראל חייבים לשמרה בכל זמן? **וזה לאות כי סמך על קריאת בית דין בכל דור.**
4. **מאמר 'החדש הזה לכם' תשמג:** מבואר בספר עקדת יצחק שעל ידי שני אופנים יודעים גדלות הבורא: א. מהנהגת הטבע התמידית שמתנהג תמיד בלי שינוי והפסק, כי מכיון שהעולם הוא מוגבל, היה צריך להיות בו שינוי, והחידוש בהנהגת הטבע הוא שגם בענין של טבע וגבול ישנו אין סוף.

כדברי הפסוק 'עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף לא ישבתו' - שכל שינויי העונות במשך השנה הם בקביעות בלי שינוי. ועוד זאת, שאף שלפי טבע הבריאה דבר מוגבל משתנה וסופו להיות נפסד לגמרי, כמו שכתב הבח"י 'שהתינוק משעה שנולד מתחיל להתיבש', אבל צבא השמים שמהם נמשכות תקופות השנה הם באופן של העדר השינוי והם חזקים כיום הבראם. ב. אולם ענין הנס הוא מלשון הרמה והגבהה, 'ארים נסי', שמגביה עצמו לגמרי מהגבלות העולם.

שני אופני ההנהגה ישנם בתורה: 'לא ישבתו' הוא שלימוד התורה באותה חיות והתלהבות כמו בפעם הראשונה. שחוזר על מה שלמד כבר, אבל באותה חיות כמו בפעם הראשונה. הנהגה ניסית בתורה הוא שמחדש עניין חדש, בהרמה והתנשאות מהגבלות העולם. זה החידוש בניסן על תשרי: אמרו חז"ל 'בתשרי בטלה עבודה מאבותינו במצרים', אמנם זה אינו אלא מילוי החיסרון, שהתמלא בתשרי. אבל החידוש דניסן הוא שאז הייתה הגאולה ממצרים, נס שלמעלה משלמות דטבע.